

QUY TRÌNH VÀ KINH NGHIỆM CHỈ ĐẠO BỒI DƯỠNG HỌC SINH GIỎI Ở BẬC TRUNG HỌC CƠ SỞ

VÕ DOÃN DUẬN

Trường THCS Xuân Ninh, huyện Quảng Ninh

Xuất phát từ quan điểm chỉ đạo của Đảng về giáo dục và đào tạo (GD&ĐT), thực hiện chiến lược phát triển giáo dục trong giai đoạn hiện nay, ngành GD&ĐT đang tích cực từng bước đổi mới nội dung, chương trình, đổi mới phương pháp dạy học, đổi mới công tác quản lý giáo dục nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện. Công tác quản lý, chỉ đạo dạy bồi dưỡng học sinh giỏi (HSG) là nhiệm vụ rất quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện của nhà trường, nhằm hoàn thành mục tiêu: “Nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài”.

Công tác bồi dưỡng (HSG) ở bậc trung học cơ sở (THCS) là một quá trình mang tính khoa học, nghiêm túc, không thể chỉ một vài tháng thực hiện có hiệu quả, mà phải có tính chiến lược dài hơi trong suốt cả bốn năm học ở bậc THCS. Nếu chỉ có một đội ngũ giáo viên có trình độ chuyên môn giỏi, có tâm huyết với nghề không thôi thì chưa hẳn bồi dưỡng HSG đạt kết quả cao. Mà phải cần có phương pháp bồi dưỡng phù hợp mới có hiệu quả. Trong bài viết này, xin trao đổi về một số vấn đề có tính chất quyết định trực tiếp đến sự thành công hay thất bại của công tác bồi dưỡng HSG, đó là: “Quy trình bồi dưỡng HSG nhằm nâng cao chất lượng HSG ở trường THCS”. Những vấn đề nêu ra ở bài viết này là những kinh nghiệm mà một nhà giáo, một người quản lý của trường THCS Xuân Ninh, huyện Quảng Ninh tổng kết lại công tác quản lý, chỉ đạo của nhà trường đã được kiểm định qua thực tế và đạt hiệu quả cao ở nhà trường. Qua đó, giải đáp

một phần các câu hỏi: cách bồi dưỡng HSG như thế nào để có kết quả? muốn có HSG thì giáo viên bồi dưỡng phải làm gì và làm như thế nào?... đây là những vấn đề mà cán bộ quản lý và giáo viên đang lúng túng, chưa có định hướng rõ ràng.

Qua quá trình này mới cung cấp tương đối đầy đủ các kiến thức cần thiết cho học sinh và phát hiện chính xác khả năng học tập của các em, từ đó mới có thể thành lập các đội tuyển tham dự kỳ thi HSG các cấp đạt kết quả. Để đạt hiệu quả trong công tác bồi dưỡng học sinh giỏi, giáo viên bồi dưỡng phải tuân thủ quy trình bồi dưỡng chung sau:

Phân loại đối tượng học sinh

Đây là khâu quan trọng xuyên suốt trong quá trình bồi dưỡng. Trước khi bồi dưỡng và trong quá trình bồi dưỡng giáo viên phải tiến hành phân loại đối tượng học sinh, để có phương pháp bồi dưỡng phù hợp có hiệu quả, ít nhất trong mỗi đội tuyển HSG phải có 2 đối tượng:

Nhóm học sinh “xuất sắc” nắm chắc kiến thức cơ bản có tư duy sáng tạo...

Nhóm học sinh đã nắm được kiến thức cơ bản, khả năng tư duy sáng tạo chậm, một số kiến thức cơ bản nắm chưa chắc chắn.

Dạy bồi dưỡng theo hướng phân hóa đối tượng học sinh

Dạy những kiến thức học sinh “cần” phù hợp theo năng lực, khả năng tư duy của từng đối tượng học sinh, chứ không phải dạy cái thầy “có”. Giáo viên bồi dưỡng căn cứ vào “nhu cầu” của từng đối tượng học sinh để dạy những kiến thức “cần” cho học sinh.

Tuyên dương học sinh đạt thành tích cao trong năm học 2013-2014 của Trường THCS Xuân Ninh

Ảnh: **V.D.D**

Thực hiện nghiêm túc các khâu của quy trình bồi dưỡng

- *Kiểm tra bài cũ*: Đây là khâu quan trọng nhất của công tác bồi dưỡng, thông qua kiểm tra bài cũ để giáo viên vừa kiểm tra việc học và chuẩn bị ở nhà của học sinh, vừa hiểu được từng đối tượng học sinh đang “cần” gì, để có cơ sở dạy kiến thức cơ bản và kiến thức nâng cao hợp lý, có hiệu quả theo từng nhóm học sinh trong buổi bồi dưỡng hoặc tiết bồi dưỡng. Vì vậy giáo viên phải có cách kiểm tra phù hợp và dành thời gian hợp lý, đó là: không gọi học sinh kiểm tra theo cách truyền thống (gọi học sinh đứng dậy trả lời) mà phải gọi 2 học sinh, thuộc 2 nhóm đối tượng lên trình bày ở bảng và cả đội tuyển cùng làm. Sau đó giáo viên nhận xét thật cụ thể kết quả trình bày của học sinh, chỉ ra chỗ học sinh làm sai và phải cho học sinh biết vì sao sai? Đồng thời cho học sinh thấy những cách giải sáng tạo hay của học sinh (nếu có).

- *Dạy kiến thức cơ bản, kiến thức nâng cao, kỹ năng vận dụng kiến thức vào làm bài*: Trên

cơ sở kiểm tra bài cũ, giáo viên nắm được “nhu cầu” của từng nhóm đối tượng học sinh để giáo viên dạy đưa ra nội dung bài dạy phù hợp; các em cũng dễ dàng tiếp thu, tạo được hứng thú học tập và đạt hiệu quả cao trong công tác bồi dưỡng.

- *Công tác kiểm tra thường xuyên, định kỳ, kiểm định chất lượng*:

Kiểm tra thường xuyên: Gồm kiểm tra bài cũ và ít nhất sau ba buổi bồi dưỡng hoặc sau một chuyên đề bồi dưỡng phải có một bài kiểm tra từ 60 - 90 phút. Thông qua kiểm tra này để giúp giáo viên dạy điều chỉnh cách dạy phù hợp có hiệu quả hơn.

Kiểm định chất lượng ít nhất phải tiến hành ba lần (đối với một đội tuyển): Lần một để chọn đội tuyển, giáo viên bồi dưỡng chủ động ra đề và tổ chức kiểm tra.

Lần hai (giữa kỳ) chọn đội tuyển chính thức và rèn kỹ năng làm bài, đồng thời nắm đối tượng học sinh một cách chắc chắn nhất để có phương pháp và nội dung bồi dưỡng hợp lý, phù hợp có hiệu quả ở giai đoạn kết thúc

chương trình bồi dưỡng. Nhà trường phải chỉ đạo thống nhất từ ra đề, chọn đề và thời gian kiểm tra.

Lần ba, trước khi học sinh tham gia các kỳ thi chính thức ít nhất là 20 ngày, đây là kỳ kiểm tra hoàn thiện kiến thức, kỹ năng của học sinh, đồng thời giáo dục cho các em tính chủ động, tự tin và sẵn sàng tham gia kỳ thi HSG.

Nhà trường phải chỉ đạo thống nhất từ ra đề, chọn đề và thời gian kiểm tra và tổ chức chấm.

- *Sử dụng kết quả kiểm tra, kiểm định:*

Sau một bài kiểm tra hoặc kiểm định chất lượng giáo viên dạy phải nhận xét, sửa chữa, hướng dẫn cho học sinh thật chi tiết cụ thể những chỗ sai, lỗi mà các em mắc phải và chỉ ra cho học sinh biết tại sao lại có những chỗ sai đó? Hướng dẫn các em cách khắc phục, bổ sung những chỗ sai sót, về kiến thức, kỹ năng,...

Trên cơ sở thống nhất chế độ kiểm tra thường xuyên, định kỳ, số lần và thời gian kiểm định chất lượng: Giáo viên dạy phải thực hiện cập nhật thường xuyên, nghiêm túc, kịp thời tất cả các điểm kiểm tra thường xuyên, định kỳ về hộp thư điện tử của hiệu trưởng, để ban giám hiệu nhà trường theo dõi, quản lý, có giải pháp chỉ đạo kịp thời, hiệu quả.

Xây dựng chương trình bồi dưỡng HSG phải đảm bảo 3 yêu cầu

- *Phần kiến thức cơ bản:* Xây dựng theo từng chuyên đề của kiến thức cơ bản, cụ thể và chọn lọc, để khi học sinh nắm được kiến thức này thì có khả năng suy diễn, sáng tạo và tự học nâng cao.

- *Phần kiến thức nâng cao:* Đây là phần quan trọng và khó nhất của công tác xây dựng chương trình bồi dưỡng học sinh giỏi ở THCS đối với từng lớp, từng môn. Vì vậy, phải có sự chỉ đạo thống nhất của cán bộ quản lý với giáo viên dạy trong việc xác định “cơ sở” của việc xây dựng nội dung dạy nâng cao kiến thức sao cho phù hợp, hợp lý với từng lớp, từng môn

học (theo quy định thống nhất của nhà trường).

- *Phần rèn luyện các kỹ năng, phương pháp làm bài:* Làm quen với các dạng đề thi và kỹ năng vận dụng kiến thức vào giải quyết các yêu cầu đề ra.

Định hướng tài liệu bồi dưỡng

Giáo viên bồi dưỡng phải có đầy đủ các tài liệu (trên cơ sở chương trình bồi dưỡng); giáo viên bồi dưỡng phải cập nhật từng chuyên đề kiến thức cơ bản và nâng cao vào máy tính; tổ chức chỉ đạo học tập ở nhà cho từng đối tượng học sinh, giáo viên cung cấp những yêu cầu, kiến thức cho học sinh thông qua hộp thư điện tử của học sinh.

- Sách giáo khoa THCS và THPT.

- Chuẩn kiến thức kỹ năng của Bộ GD&ĐT

- Đề thi HSG huyện, tỉnh, thi vào trường chuyên Võ Nguyên Giáp 5 năm trở lại đây.

- Các tài liệu sách tham khảo liên quan đến bộ môn.

- Giáo viên phải lập sổ theo dõi số lượng học sinh các buổi bồi dưỡng.

- Sổ điểm theo dõi kết quả kiểm tra bài cũ, kiểm tra thường xuyên, định kỳ và kiểm tra theo quy định nhà trường hàng tháng báo cáo kết quả cho hiệu trưởng thông qua hộp thư điện tử.

Đề đạt được mục tiêu, chất lượng của công tác bồi dưỡng học sinh giỏi, yếu tố quyết định là đội ngũ giáo viên bồi dưỡng “Vừa Hồng, vừa Chuyên” có phương pháp bồi dưỡng phù hợp. Người cán bộ quản lý đóng vai trò quan trọng là người định hướng, là người bạn đồng hành thực sự cùng giáo viên, luôn thắp sáng ngọn lửa mê say nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên; động viên kịp thời giáo viên và học sinh. Tạo điều kiện để giáo viên tiếp cận được phương pháp bồi dưỡng học sinh giỏi một cách tích cực, chủ động. Đồng thời tạo cơ hội để các em học sinh biến ước mơ thành hiện thực, biết chấp nhận khó khăn để cố gắng vượt qua, biết rút kinh nghiệm sau những thất bại hay thành công trong từng giai đoạn mà các em phấn đấu ■